

ILOMÄEN PÄIVÄKODIN
VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

25.2.2010

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
2. TAVOITTEET	2
2.1. Arvot	2
2.2. Toiminta-ajatus	3
2.3. Turvallisuus	3
3. KASVATUSKUMPPAANUUS JA AMMATILLINEN VERKOSTOTYÖ	3
3.1. Kasvatuskumppanuus ja yhteistyö kodin kanssa	3
3.2. Ammatillinen yhteistyö	5
3.2.1. Esiopetuksen yhteistyö	5
3.2.2. Varhaiskasvatuksen yhteistyö	6
4. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN	7
4.1. Varhaiskasvatusympäristö	7
4.2. Oppimiskäsitys	8
4.3. Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus	8
4.4. Kasvattajan rooli	9
5. LAPSELLE OMINAINEN TAPA TOIMIA	9
5.1. Leikkiminen	9
5.1.1. 6-7 vuotiaiden lasten leikki esiopetusvuonna	10
5.2. Liikkuminen	11
5.3. Tutkiminen	11
5.4. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen	11
6. KIELELLINEN ORIENTAATIO	12
7. SISÄLLÖLLISET ORIENTAATIOT JA ESIOPETUKSEN SISÄLTÖALUEET	13
7.1. Matemaattinen orientaatio	13
7.2. Luonnontieteellinen orientaatio	14
7.3. Historiallis- yhteiskunnallinen orientaatio	15
7.4. Esteettinen orientaatio	15
7.5. Eettinen orientaatio	16
7.6. Uskonnollis- katsomuksellinen orientaatio	16
8. LAPSEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSESSA	16
9. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISET LAPSET	18
10. YKSIKÖN VARHAISKASVATUKSEN SISÄLLÖLLINEN ARVIOINTI, KEHITTÄMINEN JA SEURANTA	19
11. LOPPUSANAT	20

1. JOHDANTO

Päiväkoti Koulutanhua muutti uuteen kiinteistöön lokakuussa 2009 ja samalla nimi muuttui Ilomäeksi. Syksyllä päiväkoti Sarvasto yhdistettiin Ilomäkeen ja nyt toiminnassa oleva päiväkotiyksikkö on Ilomäki-Sarvasto. Sarvastolla on oma varhaiskasvatussuunnitelma. Toimimme samassa kiinteistössä leikkipuisto Kiiltotähden kanssa ja uusi talo sijaitsee vain kivenheiton päässä vanhasta talosta osoitteessa Ilomäentie 8 Hki 84. Kaksikerroksisen talon alakerrassa toimivat Vesikirppujen ja Kotiloiden lapsiryhmät sekä leikkipuiston tilat. Yläkerrassa on kolme lapsiryhmää: Korallit, Merihevoset ja Meritähdet. Keskellä alakertaa on piazza ja sali, jotka ovat päiväkodin ja leikkipuiston yhteiskäytössä. Tavoitteena on, että leikkipuisto ja päiväkoti muodostavat yhteisön, jossa yhteistyö on sujuvaa ja saamme synergiaetua samassa talossa toimimisesta. Tämä varhaiskasvatussuunnitelma on valmistunut vuosia sitten Koulutanhuan aikana ja aloitamme suunnitelman päivittämisen kuluvaan kevään aikana. Tämän takia olemme tässä vaiheessa tehneet vain pieniä tarkennuksia ja toimipisteen nimen muutoksia. Pääosin toiminta jatkuu samanlaisena ja tältä osin varhaiskasvatussuunnitelma vastaa myös tätä päivää mutta paljon on myös uudistettavaa koska toimintaympäristön vaihdos on niin suuri, että se vaikuttaa myös toiminnan sisältöön.

Helsingin kaupungin uutta varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen aloitettiin kaupungin tasolla vuonna 2005. Jokainen päiväkoti laatii samaan aikaan yksikkönsä oman varhaiskasvatussuunnitelman.

Päiväkoti Koulutanhuassa aloitimme varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen tarkastelemalla vuonna 2003 laatimaamme suunnitelmaa ja pohtimalla, mitä siitä olisi hyvä säilyttää ja mitä uutta voisimme siihen lisätä. Koulutanhuan varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa otettiin huomioon myös vanhempien odotukset.

Varhaiskasvatussuunnitelmamme on pohjana kaikelle päiväkodissa tapahtuvalle toiminnalle. Toteutamme varhaiskasvatusta eri tavoin eri-ikäisten lasten ryhmissä. Esiopetuksemme perustuu Helsingin kaupungin esiopetussuunnitelmaan, jonka lisäksi laadimme jokaiselle lapselle henkilökohtaisen esiopetussuunnitelman (LEOPS) tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelman (HOJKS).

Jokaisella Helsingin kaupungin päivähoitoalueilla perustettiin varhaiskasvatussuunnitelma-työryhmä, johon valittiin jokaisesta toimipisteestä kaksi edustajaa, ns. vasu-parikki. Kokoontumisissa tutustuttiin valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja tehtiin ryhmätöitä. Teimme ryhmätöitä myös Koulutanhuan kehittämispäivissä ja työilloissa. Päiväkoti Koulutanhuan varhaiskasvatussuunnitelman tekoon koko henkilökunta on antanut panoksensa oman ammattinsa asiantuntemuksella.

Uudessa Ilomäessä on viisi ryhmää ja päivähoitopaikkoja 105. Leikkipuiston puolella aamun käyttäjiä, äitejä ja lapsia on noin 30 ja koululaisia iltapäivisin 30-50.

Ilomäen lapsiryhmien nimet ovat mereneläimistä koostuvia:

Vesikirput ovat 1-4v. lasten kokopäiväryhmä

- yksi lastentarhanopettaja, kolme lastenhoitajaa

Korallit ovat 4-5v lasten kokopäiväryhmä

- yksi lastentarhanopettaja, kaksi lastenhoitajaa

Kotilot ovat 3-6 v.. lasten integroitu (kokopäiväinen) erityisryhmä

- kaksi erityislastentarhanopettajaa, yksi lastenhoitaja ja yksi ryhmäkohtainen erityisavustaja

Merihevoset ovat 5-6v. lasten integroitu esiopetusryhmä

- kaksi lastentarhanopettajaa, yksi lastenhoitaja

Meritähdet ovat 5-6v. lasten integroitu esiopetusryhmä

- yksi lastentarhanopettaja, kaksi lastenhoitajaa

Ilomäessä on 20 kasvatushenkilöä, joista 5 on lastentarhanopettajaa, kaksi erityislastentarhanopettajaa, 9 lastenhoitajaa, kolme erityisavustajaa ja yksi johtaja. Muuta henkilöstöä on; kaksi päiväkotiapulaista, yksi ruokapalveluvastaava ja kaksi ruokapalvelutyöntekijää.

Meillä on ajatuksena ja tavoitteena, että koko talo kasvattaa ei vain oma ryhmä.

2. TAVOITTEET

2.1. Arvot

Arvot luovat pohjan koko varhaiskasvatussuunnitelmallemme. Arvot ovat luotu yhdessä päiväkotimme henkilökunnan ja lasten vanhempien kanssa. Tarkistamme arvot vuosittain syksyllä pidettävässä kehittämisspäivässä. Lasten vanhemmat ovat myös osallistuneet arvokeskusteluun ja heidän kanssaan tarkastelemme yhteisiä arvoja vuosittain vanhempainilloissa, vanhempainkahveilla ja hoito- ja kasvatus- sekä esiopetussuunnitelma keskusteluissa. Arvot ohjaavat päivittäistä työskentelyämme ja toimimme niiden mukaan. Ilomäen ja Koulutanhuan päiväkodin viisi keskeisintä arvoa ovat:

- ***avoin ja keskusteleva työyhteisö***
- ***oppimaan innostava kasvuympäristö***
- ***toistemme työn arvostaminen***
- ***turvallisuus ja erilaisuuden hyväksyminen.***
- Vanhemmat haluavat korostaa : ***sosiaalisuutta, hyvää käytöstä ja hyviä tapoja, sääntöjä, rajoja, rakkautta ja välittämistä.***

2.2. Toiminta-ajatus

Toiminta-ajatuksen tavoitteenamme on:

TARJOAMME turvallisen ja oppimaan innostavan kasvuympäristön,

TUEMME lapsen omatoimisuutta, itsetunnon kehitystä, ja liikunnallisia taitoja

INNOSTAMME lasta toteuttamaan itseään leikin keinoin

ARVOSTAMME ja OPETAMME hyviä tapoja

OPETTELEMME näkemään erilaisuuden rikkautena ja hyväksymään erilaisuutta

YMPÄRISTÖKASVATUKSESSA opettelemme näkemään luonnon arvot ja toimimaan niiden mukaisesti

2.3. Turvallisuus

Meille on tärkeää, että päiväkotimme on fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen sekä lapsille että aikuisille. Pelastussuunnitelma, työsuojelun toimintaohjelma sekä yhteiset käytännöt ja sopimukset, joiden noudattamista seurataan ja arvioidaan, luovat pohjan päiväkotimme turvallisuudelle.

Päiväkodissamme ei hyväksytä kiusaamista, vaan puutumme asiaan välittömästi ja opetamme lapsille erilaisia tapoja, joilla he voivat käsitellä vaikeita tilanteita.

Pihatilanteita ja retkiä varten olemme tehneet yhteiset sopimukset, joita noudattamalla taataan turvallisuus myös päiväkodin ulkopuolella. Puutumme lasten keskinäisiin ongelmatilanteisiin ja harjoitteleminen ja opettelemme heidän kanssaan erilaisia ongelmaratkaisutaitoja. Opetamme heille empaattisuutta toisia kohtaan. Myös aikuisten työhyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi olemme luoneet yhteisiä käytänteitä ja sopimuksia, joita päivitämme säännöllisesti. Uuden työntekijän perehdyttäminen päiväkotimme käytänteisiin lisää sekä lasten että aikuisten turvallisuutta.

3. KASVATUSKUMPPANUUS JA AMMATILLINEN VERKOSTOTYÖ

3.1. Kasvatuskumppanuus ja yhteistyö kodin kanssa

Tärkeimmät yhteistyökumppanimme ovat lasten vanhemmat. Päiväkodissamme toteutettava kasvatuskumppanuus on tasavertainen suhde päiväkodissa päivähoidossa ja esiopetuksessa olevien lasten vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välillä.

Vanhempien kuuleminen ja kuunteleminen lasta koskevissa asioissa on tärkeää.

Kasvatuskumppanuus lähtee perheen odotuksista ja tarpeista ja henkilökunta huomioi perheiden erilaisuuden. Hyvän kumppanuuden edellytyksenä on molemminpuolinen kunnioitus, avoimuus ja luottamus sekä yhteinen päämäärä lasta koskevissa asioissa.

Vanhemmilla on aina lapsen ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu ja he ovat oman lapsensa asiantuntijoita. Päiväkotimme henkilökunnalla on vastuu vuorovaikutuksen aloittamisesta ja ylläpitämisestä ja pyrimme siihen, että vuorovaikutuksemme on rakentavaa ja suuntautuu yhteiseen kasvatustehtävään.

Kasvatuskumppanuus alkaa ensimmäisestä yhteydenotosta päiväkotimme henkilökunnan ja lapsen vanhempien välillä. Lapsen hoidon ja kasvatuksen tavoitteet, toiminta ja arviointi syntyvät yhteistyössä vanhempien ja varhaiskasvattajien kanssa.

Alle kolmevuotiaiden lasten ryhmässä toimimme vastuukasvattaja-mallin mukaisesti. Jokaiselle lapselle nimetään oma vastuukasvattaja, joka vastaanottaa lapsen ja hänen perheensä lapsen päivähoidon alkaessa. Vastuukasvattaja sopii vanhempien kanssa mahdollisesta kotikäynnistä sekä toimii vanhempien mukana heidän tutustuttaessaan lastaan päiväkotiin. Hän kertoo vanhemmille päiväkodin toimintaperiaatteista ja esittelee heille päiväkodin tilat ja henkilökunnan. Jatkossa hän huolehtii siitä, että lasta koskevat käytännön asiat kuten lapsen varhaiskasvatussuunnitelma, sekä yhteys lapsen vanhempiin säilyy. Vastuukasvattajalla on myös tärkeä rooli kasvatuskumppanuuden luomisessa ja ylläpitämisessä.

Muissa päiväkotiryhmissämme toteutamme vastuukasvattaja-mallia lapsen ja lapsiryhmän tarpeista lähtien ja toiminta muotoutuu sen mukaan.

Keväisin järjestämme uusille vanhemmille tutustumistilaisuuden, jossa heille kerrotaan päivähoidosta ja oman päiväkotimme toimintaperiaatteista. Päiväkotiimme voi tutustua myös esitteiden ja internet-sivujen avulla, jotka löytyvät Helsingin kaupungin internet-sivustoilta.

Toimintamme tärkein yhteistyömuoto on lapsen vanhempien ja päiväkodissa lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan työntekijän laatima lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelma, Hoito- ja kasvatussuunnitelman tarkoituksena on huomioida lapsen yksilölliset tarpeet ja tukea kodin kasvatuseriaatteita. Jos lapsella on erityisen hoidon ja kasvatuksen tarve, laadimme hänelle kuntoutussuunnitelman yhdessä vanhempien kanssa. Esiopetusikäisen lapsen vanhempien kanssa laadimme lapsen esiopetuksen suunnitelman eli LEOPSin tai HOJKSin eli henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman. Esiopetusvuonna laadittu suunnitelma lähtee vanhempien luvalla lapsen mukana kouluun.

Ilomäessä toimii lasten vanhemmista koostuva vanhempainoimikunta.

Vanhempainoimikunnan toiminnan päävastuu on vanhemmilla, jotka ovat valinneet keskuudestaan puheenjohtajan ja rahastohoitajan. Kokouksiin voivat osallistua kaikki asiasta kiinnostuneet vanhemmat. Päiväkotimme henkilökunnan edustajana toimii päiväkodin johtaja, joka välittää muun henkilökunnan toivomukset ja palautteet vanhemmille ja vanhemmilta henkilökunnalle.

Keväällä päiväkodin uudet vanhemmat kutsutaan info-iltaan, jossa he voivat tutustua päiväkodin fyysisiin tiloihin, henkilökuntaan ja päiväkodin käytänteisiin. päiväkodin . Syksyn vanhempainillassa käsitellään lapsiryhmän rakenteeseen, perusasioihin, toimintaan ja kasvatuskumppanuuteen liittyviä asioita. Seuraavien vanhempainiltojen aiheet syntyvät vanhemmilta ja henkilökunnalta tulevien toiveiden tai jonkun ajankohtaisen asian pohjalta. Tämän lisäksi järjestämme esiopetusasioita koskevat vanhempainillat, jotka toteutetaan yhteistyössä Laajasalon ala-asteen koulun kanssa. Koulutanhuussa ja myös Iloäessä ovat äitienpäivä ja isänpäiväkahvit tervetulleita kohtaamispaikkoja toisille vanhemmille ja lapsille.

Joulu- ja kevätjuhlat ovat päiväkodissa suuria juhlia. Joulukuussa 2005 Koulutanhuan päiväkodin yhteistä joulujuhlaa vietettiin Laajasalon kirkossa. Juhlita suunnitellaan yhdessä; joskus ne vietetään ryhmäkohtaisesti, joskus taas koko talon yhteisenä juhlanä. Juhlita suunniteltaessa ja järjestettäessä huomioimme maahanmuuttajataustaiset lapset järjestämälle heille korvaavaa ja heidän vakaumukseensa sopivaa toimintaa.

3.2.Ammatillinen yhteistyö

Viikottaisessa "talon kokouksessa" keskustelemme yhteistoiminta ja ajankohtaisista asioista ja teemme lyhyen aikavalin suunnitelmia. Jokainen päiväkotimme kasvatustiimi kokoontuu viikoittain keskustelemaan lapsiryhmänsä ajankohtaisista asioista ja suunnittelemaan sekä arvioimaan toimintaansa.

Henkilökunnan keskinäiseen yhteistyöhön päiväkodissamme kuuluvat suunnittelu- ja kehittämispäivät, viikoittaiset kokoukset, erilaisten tapahtumien järjestäminen, retket, yhteiset lauluhetket ja ulkoilu. Suunnittelu- ja kehittämispäivissä päätämme yhteisistä käytänteistä ja sopimuksista, sovimme yhteisistä tavoitteista, suunnittelemme ja visioimme tulevaisuutta ja päivitämme varhaiskasvatuksen käytänteitä ja menetelmiä.

Jokaisen kasvattajan oma ammatillinen kehittyminen on tärkeää ja päiväkotimme ilmapiiri kannustaa kaikkia työntekijöitä kehittämään omaa ammattitaitoaan. Kasvattajat voivat osallistua päivähoitoalueen, sosiaaliviraston tai muiden tahojen järjestämiin koulutustilaisuuksiin. Henkilökunnalla on mahdollisuus osallistua koulutuksiin, työnohjaukseen ja konsultaatioon.

3.2.1. Esiopetuksen yhteistyö

Päiväkotimme esiopetusryhmät tekevät tiivistä yhteistyötä Laajasalon ala-asteen kanssa. Yhteistyön tavoitteena on tutustuttaa lapset koulumaailmaan ja tehdä heidän kouluun siirtymisensä helpommaksi. Päiväkodin ja koulun opettajat oppivat tuntemaan toistensa työtä ja toimimaan yhteistyössä lasten parhaaksi. Tätä yhteistyötä tukee koulun ja päiväkodin yhteistoimintasuunnitelma, jonka olemme laatineet yhdessä koulun ja lähialueen päiväkotien kanssa ja jonka päivitämme vuosittain.

Päiväkodin ja koulun opettajat tapaavat yhteistyöpalaverissa sekä syys- että kevättoimintakaudella. Marraskuussa ala-asteen rehtori ja luokanopettaja sekä päiväkodin lastentarhanopettajat pitävät yhteisen vanhempainillan esiopetusikäisten lasten

vanhemmille, jossa vanhemmat saavat tietoa koulun aloitukseen, koulukäytäntöihin ja erityisopetukseen liittyvissä asioissa.

Esikoululaiset tutustuvat kouluun ensi kertaa oman lastentarhanopettajansa kanssa marraskuussa ”ensitreffeillä”. Ekaluokkalaiset ja lähialueen esikoululaiset tapaavat toisensa ”ensitreffien” merkeissä koulun salissa, jossa he voivat tutustua toisiinsa ja nauttia toistensa esittämästä ohjelmasta. Keväällä esiopetusryhmä käy tutustumassa koulun arkeen ja toimintatapoihin. Esikoululaiset ovat osallistuneet koululaisten oppituntiin ja työskennelleet yhdessä. Toukokuussa tulevat ekaluokkalaiset tapaavat jo opettajansa ja luokkatoverinsa sekä lasten vanhemmat voivat tavata lapsensa uuden opettajan.

Uusien esioppilaiden kohdalla päiväkodinjohtaja, esiopetuksesta vastaavat opettajat ja kiertävä erityislastentarhanopettaja käyvät läpi toimintakauden alussa koko lapsiryhmän tilanteen ja tiedossa olevat yksilölliset oppilashuollolliset tarpeet. On tärkeää, että lapset saavat esiopetusvuonna mahdollisesti tarvitsemansa erityisen tuen. Asianmukaisen, tarvittavan tiedon siirtyminen huoltajien suostumuksella päiväkodista kouluun auttaa jatkossa myös koulua järjestämään alusta asti tarvittavaa tukea lapselle. Kouluvalmiuden arvioinnissa tekevät tiivistä yhteistyötä kiertävä erityislastentarhanopettaja, koulupsykologi, alueellinen erityisopettaja, terveyskeskuspsykologi sekä muut asiantuntijatahot (mm. Perheneuvola).

Laajasalo- Kulosaaren ja Herttoniemen päivähoitoalueiden esiopetuksen oppilashuoltoryhmänä toimii kaakkoisen päivähoitoalueiden yhteinen moniammatillinen asiantuntijaryhmä, jonka tehtävänä on huolehtia esiopetuksen oppilashuollon toteutumisesta päivähoitoalueella, koordinoida ja kehittää oppilashuoltotyötä, edistää oppimisympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä etsiä ratkaisuja tukea tarvitsevien lasten auttamiseksi. Esiopetuksen oppilashuoltoryhmän tavoitteena on edistää ennaltaehkäisevää työtä alueella sekä sen seurantaa ja jatkuvuutta. Ryhmä tekee yhteistyötä alueen koulujen oppilashuoltoryhmien kanssa ja se kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Esiopetuksen oppilashuoltoryhmään kuuluvat päivähoitoalueiden päälliköt (2), keltot (2), neuvolapsykologi, lastensuojelu, terveydenhuollon ja perheneuvolan edustajat sekä mahdollisesti tarvittavat asiantuntijat (suomi2-opettaja, Ensio-pari).

3.2.2. Varhaiskasvatuksen yhteistyö

Ilomäen päiväkotitoimi on mukana ohjaamassa opiskelijoita. Opiskelijat saavat käytännön työharjoitusta, mutta he ovat myös rikkaus ja päivittävät päiväkodin tietoa ja toimintoja tuoreilla opinnoillaan. Opiskelijoita on monelta eri opintoalueelta kuten esim. lähihoitaja, sosionomi, kasvatustieteen kandidaatti, erityisopettaja sekä peruskoulun työelämään tutustumisjaksolla oleva oppilas. Korostamme kaikille opiskelijoille vaitiolovelvollisuuden tärkeyttä.

Alueen kiertävä erityislastentarhanopettaja (kelto) käy Ilomäessä noin kerran kuukaudessa. Kelto tukee ja konsultoi päiväkodin henkilökuntaa sekä lasten vanhempia

lasta koskevista kasvatusasioista. Kelto on aktiivisessa roolissa arvioitaessa lasten kouluvalmiuksia.

Laajasalon alueen lastenneuvola sijaitsee aivan Ilomäen naapurissa. 3- ja 5-vuotisneuvolakäyntien yhteydessä vanhemmat ja päiväkodin henkilökunta täyttävät lapsen taidoista kertovan lomakkeen. Lomakkeen kautta neuvolaan siirtyy tärkeää tietoa lapsesta ryhmän jäsenenä. Käynnin jälkeen neuvola lähettää vanhempien kautta päiväkodille yhteenvedon. Lisäksi teemme yhteistyötä perhe- ja vammaisneuvolan, lasten- ja nuorten sairaalan, terapeuttien, lastensuojelun, seurakunnan, ”suomi toisena kielenä”-lastentarhanopettajan sekä lähipäiväkotien kanssa.

Teemme myös tiivistä yhteistyötä Roihuvuoren seurakunnan kanssa, sillä Laajasalon uusi kirkko sijaitsee aivan naapurissamme. Päiväkotimme yksi työntekijä osallistuu säännöllisesti seurakunnan ja alueemme muiden päiväkotien yhteistyökokouksiin, jossa suunnitellaan yhteisiä tapaamisia ja tilaisuuksia päiväkotien lapsille ja henkilökunnalle. Osallistumme lasten kirkkohetkiin ja ennen kristillisiä juhlapyyhiä pidettäviin hartaushetkiin. Kouluunlähtijät saavat myös joka kevät siunauksen alkavalle koulutielleen.

4. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tavoitteenamme on kasvattaa muita huomioiva, erilaisuutta hyväksyvä ja luontoa kunnioittava lapsi. Tärkeänä päämääränä pidämme lapsen myönteisen minäkäsityksen tukemista, elämänhallinnan taitojen vahvistamista ja kykyä selviytyä muuttuvassa maailmassa sekä antaa alku lapsen elinikäiselle oppimiselle.

4.1. Varhaiskasvatusympäristö

Ilomäkeen muutto toi tulleessaan yhteisen pihan. Nyt meillä ulkoilevat kaikki lapset samalla pihalla, niinettä pienten lasten oma piha on keskellä koko pihaa.

Varhaiskasvatusympäristöllä tarkoitetaan päiväkodin fyysisiä tiloja, pihaa, lähiympäristöä, päiväkodin ilmapiiriä, ihmisten välistä vuorovaikutusta sekä kasvattajien näkemyksiä lapsesta ja oppimisesta. Päiväkotimme välineet, lelut ja materiaalit ovat vapaasti lasten ulottuvilla ja päiväkodin tiloja käytetään luovasti lasten leikkeihin. Päiväkodin piha ja sitä ympäröivä luonto tarjoaa mahdollisuuksia leikille ja liikunnalle. Lähialueen metsä, merenranta, nurmet, rakennetut leikkipaikat ja urheilukentät ja urheilukentät tarjoavat monipuolisia ja virikkeellisiä retki- ja leikkipaikkoja päiväkotimme lapsille ja aikuisille. Päiväkodin ympäristössä voimme järjestää suunnistusta, urheilutapahtumia, hiljentyä, tutkia luonnon erilaisia ihmeitä, harjoitella karkeamotorisia taitoja sekä nauttia luonnon runsaasta ja virikkeellisestä tarjonnasta.

Päiväkodissa opetellaan asioita ryhmässä ja näin sosiaaliset taidot kehittyvät. Lapsi oppii elämysten, kokemusten ja toisten lasten ja aikuisten kanssa. Ilomaässä tuemme lapsen aktiivisuutta, koska uskomme lapsen oppivan parhaiten oman toiminnan kautta. Pyrimme

lisäämään toimintaa myös yli ryhmärajojen järjestämällä eri ryhmistä olevien lasten kanssa yhteisiä projekteja ja tapahtumia. Päiväkotimme jokainen ryhmä tekee paljon retkiä, joiden kohteet suunnitellaan ja toteutetaan lapsen iän ja kehityksen vaatimalla tavalla. Pidämme myös tärkeänä, että kaikki aikuiset pyrkivät siihen, että he oppisivat tuntemaan päiväkotimme kaikki lapset.

Kehitämme ja arvioimme aikuisten ammatillista kehitystä ja vuorovaikutustaitoja vuosittaisissa kehittämis- ja ryhmäkeskusteluissa. Tuemme näitä taitoja koulutuksella, kehittämispäivillä, asiantuntijaluennoilla sekä mahdollisilla konsultaatiolla tai työnohjauksilla. Ammatillinen kehittyminen ja hyvät vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä päiväkotimme psyykkisen ilmapiirin luomisessa ja ylläpitämisessä.

Hyvä oppimisympäristö on lasta innostava ja ottaa huomioon hänen kehitystasonsa ja kiinnostuksen kohteensa. Turvallinen, lasta kannustava ja hyväksyvä toimintaympäristö houkuttelee lasta tutkimaan, kokeilemaan ja keksimään. Se antaa tilaa mielikuvitukselle ja luovuudelle niin ulko- kuin sisäleikeissä. Leikkejä ja leikkitiloja havainnoidaan aktiivisesti myös uuden päiväkotimme suunnittelua silmällä pitäen.

4.2. Oppimiskäsitys

Ilomäessä lasta kuunnellaan päivittäisissä leikki-, toiminta- ja oppimistilanteissa ja hänen ajattelun taitojaan ja ryhmässä oppimistaan tuetaan. Lapsi voi kertoa ajatuksiaan aikuisen ja lapsen kahdenkeskisissä tilanteissa, leikeissä ja toiminnoissa toisen lapsen kanssa tai yhteisissä ryhmätilanteissa. Lapsia opetetaan, tuetaan ja kannustetaan suoriutumaan perushoitotilanteissa sekä kommunikaatio- ja vuorovaikutustaitojen hallinnassa. Keskeistä on lasten omiin havaintoihin ja tutkimiseen perustuva tiedonhankinta. Tietoa rakennetaan vähitellen ajattelun, toiminnan, kokemusten ja elämysten pohjalta vuorovaikutuksessa ihmisten ja ympäristön kanssa. Varhaiskasvatuksessa luomme pohjaa elinikäiselle oppimiselle.

Esiopetuksessa vahvistamme lapsen koulun aloittamiseen keskeisesti liittyviä taitoja. Vuoron odottaminen, kuunteleminen, keskittyminen ja ohjeen mukaan toimiminen korostuvat erityisesti tänä vuonna. Lapset opettelevat oppimaan ja miettimään oman oppimisen kehittymistä. Leikkiminen on lapsen luontainen tapa toimia ja oppia. Esiopetuksessa luodaan myönteiset asenteet oppimiselle.

4.3. Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus

Hoito, kasvatust ja opetus muodostavat varhaiskasvatuksen kokonaisuuden.

Varhaiskasvatust on päiväkodissa suunniteltua, tavoitteellista toimintaa.

Lapsen päivä muodostuu erilaisista arkeen liittyvistä tilanteista, jotka ovat selkeän, mutta tarvittaessa joustavan päivärytmin perusta. Mitä pienempi lapsi on sitä suurempi osa kasvattajan ja lapsen vuorovaikutuksesta tapahtuu perushoitotilanteissa; ruokailussa, pukeutumisessa, wc-tilanteissa ja lepohetkellä. Perushoitotilanteet ovat tärkeitä

kasvatuksen ja opetuksen tilanteita, jotka ovat merkityksellisiä sekä lapsen hyvinvoinnille että oppimiselle. Varhaiskasvatuksen toiminnan perusta on hyvä perushoito. Lapset tuovat oman ryhmänsä aikuiselle toimintaan liittyviä omia ehdotuksiaan ja toivomuksiaan, jotka aikuinen huomioi toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Myös lapsen toimintaa havainnoimalla ja seuraamalla syntyy uusia ideoita toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

Päiväkodissämme opetus toteutetaan päivän aikana tehtävien toimintojen lomassa. Lapset oppivat uusia asioita ja taitoja leikkien, askartelun, liikunnan ja laulun myötä. Esiopetusikäisille taas pienet oppituki-ot ovat tärkeitä, ja niitä odotetaan jo kovasti edellisenä keväänä. Esiopetusvuonna harjoitellaan jo kouluvalmiuksia tekemällä esimerkiksi esikoulukirjaa. Esiopetusvuonna myös eri sisältöalueiden tavoitteet ja toiminta ovat tarkemmin määriteltäviä ja ne ohjaavat toiminnan suunnittelua ja toteutumista. Esikoulukirjana käytämme Salaista maata ja siihen liittyvää materiaalia. Leikki ja perushoitotilanteet kuten esim. pukeutuminen ja ruokailu ovat kuitenkin edelleen suurin osa lapsen päiväkotipäivää ja esiopetusvuonna lapsi oppii suoriutumaan niistä aiempaa itsenäisemmin. Lapselle päivä on eheä ja yhtenäinen kokonaisuus. Kasvattajat tuovat lapsen päivään sekä kasvatuksen että opetuksen ja lapset oppivat uusia taitoja leikkien.

4.4. Kasvattajan rooli

Varhaiskasvatuksen henkilöstö muodostaa moniammatillisen kasvattajayhteisön, joka rakentaa päiväkodin yhteistä toimintakulttuuria. Olemme pohtineet kasvattajan roolia ja listanneet mielestämme tärkeitä ammattikasvattajan ominaisuuksia. Hyvä kasvattaja kuuntelee ja kunnioittaa lasta. Hän huomioi lapsen iän ja kehitystason. Hän hyväksyy myös erilaisuuden. Kasvattaja kokee iloa yhdessä lapsen kanssa ja hänellä on uskallusta heittäytyä mukaan toimintaan. Hän on kohtelias sekä noudattaa hyviä tapoja. Kasvattaja on vastuussa hyvän ja turvallisen ilmapiirin luomisesta.

Kasvattajan tehtävänä ovat toiminnan suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi yhdessä lapsen kanssa. Myös oman ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen ovat tärkeä osa varhaiskasvattajan roolia.

5. LAPSELLE OMINAINEN TAPA TOIMIA

Alle kouluikäinen lapsi oppii kokonaisvaltaisesti leikkimällä, liikkumalla, tutkimalla ja kokeilemalla. Lapselle ominaiset tavat oppia otamme huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksen muodoissa. Toimimalla ja keskustelemalla lasten kanssa sekä havainnoimalla heidän toimintaansa kasvattajan ymmärrys lapsen ajattelusta syvenee.

5.1. Leikkiminen

Leikkiminen on lapsen luontainen tapa oppia asioita, se on lapsen varhaisvuosien elämänsisältö ja kasvun väline.

Leikissä lapsi on vuorovaikutuksessa toisten kanssa, oppien kuuntelemaan toisia ja samalla tuomaan omia ideoitaan esille. Leikkiminen kehittää lapsen sosiaalisia taitoja. Leikkiessään lapsi tutkii, kokeilee ja keksii uusia ratkaisumalleja kysymyksiinsä ja ongelmiinsa, sen kautta rakentuu perusta uuden oppimiselle.

Leikissä toteutuu lapsen huumori, riemu ja toiminnan ilo. Se antaa myös lapselle mahdollisuuden läpikäydä erilaisia tunteitaan, kuten esimerkiksi iloa, surua, pelkoa ja pettymystä.

Leikkiminen vahvistaa lapsen itsetuntoa ja itseluottamusta.

Ilomäessä järjestään lapselle turvallinen ja rauhallinen paikka leikkiä. Toimintaa suunnitellaan niin, että päivän aikana lapselle jää riittävästi aikaa leikkeihin. Lapsi voi valita, mitä haluaa leikkiä ja tarvittaessa aikuinen tukee lasta hänen valinnoissaan.. Aikuiset luovat leikkeihin puitteet ja varaavat siihen tarvittavat välineet. Aikuisella on myös tärkeä rooli leikin ylläpitämisessä. Lapsilla on saatavilla useita erilaisia leikkejä aktivoivia materiaaleja ja leikkivälineitä kuten roolivaatteita, autoja, legoja, pelejä jne.

Turvallisen ja virikerikkaan leikkiympäristön tietoinen luominen, ylläpitäminen ja kehittäminen kuuluvat kasvattajan tehtäviin. Hyvän leikkiympäristön rakentaminen perustuu kasvattajien ammattitaitoon ja lapsen kehitysvaiheiden tuntemukseen. Ilomäessä lapset osallistuvat taitojensa mukaan leikkiympäristön rakentamiseen. Leikkirauhaa ja leikkiin sitoutumista pyritään turvaamaan leikkipisteitä symboloivien kuvien avulla. Ryhmät ovat kehitelleet ”leikkitauluja”, joista lapsi voi nähdä leikin, valita leikkipaikan ja keitä muita lapsia on tulossa samaan leikkiin

Leikeissä lapset oppivat sosiaalisia taitoja ja heillä on mahdollisuus toimia joko ryhmässä tai yksin. Leikkiminen kehittää ristiriitojen ratkaisutaitoja, pettymysten kohtaamista, pitkäjänteisyyttä, erilaisuuden ymmärtämistä, hyviä käytöstapoja sekä yhdessä toimimista. Aikuisen rooli leikin kehittäjänä ja ylläpitäjänä on tärkeä.

5.1.1. 6-7 vuotiaiden lasten leikki esiopetusvuonna

Tässä iässä lapset harjaannuttavat kielellisiä, sosiaalisia ja liikunnallisia taitojaan. Heidän leikkinsä ovat pääasiassa rooli-, sääntö-, liikunta-, oppimis- ja lukuleikkejä. Tärkeitä ovat myös rakentamisleikit, joissa opetellaan hahmottamaan avaruudellisia suhteita.

Laululeikeissä harjoitellaan myös rytmiä ja esiintymistaitoa. Nämä auttavat lasta muun muassa lukemaan opettelussa, itseilmaisussa ja kehittävät lapsen hyvää itsetuntoa.

6-7-vuotiaat lapset ovat innokkaita pelaajia. Kaikenlaisten pelien ja leikkien tarkoituksena on kehittää ajattelua, ongelmanratkaisua, tutkimista ja oppimista. Koska sekä sosiaaliset taidot että leikkitaidot ovat kouluvalmiuden kannalta keskeisiä asioita, olemme sopineet Laajasalon ala-asteen kanssa, että niitä painotetaan päiväkodissa esiopetusvuonna.

5.2. Liikkuminen

Liikkuminen on lapselle luonnollinen tapa tutustua itseensä, toisiin ihmisiin ja ympäristöönsä. Lapsen tietoisuus omasta kehostaan ja sen hallinnasta luo pohjaa terveelle itsetunnolle. Ohjattu liikkuminen ja liikunta antavat lapselle elämyksiä ja onnistumisen kokemuksia. Sen on todettu edistävän myös oppimisvalmiuksia ja auttavan ajattelun kehittymistä. Liikunnan avulla lapsille voi selittää abstrakteja (esimerkiksi matemaattisia) käsitteitä. Liikunnassa lapsi oppii huomioimaan toisia ja opettelee samalla yhteiselämässä tärkeitä sääntöjä.

Päiväkotimme ohjatuissa liikuntatuokiossa tuetaan lapsen ikätasoista fyysistä ja motorista kehitystä ja liikuntatuokiota suunnitellaan lapsiryhmän tarpeita ajatellen. Ohjatut liikuntatuokiota koostuvat sisä- ja ulkoliikunnasta sekä talvi- ja kesälajeista. Kaksi kertaa vuodessa järjestetään koko talon yhteinen liikuntapäivä, johon jokainen lapsi ja aikuinen voi osallistua taitojensa mukaan. Ilomäen kasvattajat ovat motivoituneita osallistumaan itse aktiivisesti liikuntahetkiin sekä haluavat kehittyä liikunnan ohjaamisessa.

Ilomäen päiväkotia ympäröivä luonto antaa meille paljon mahdollisuuksia erilaiseen luonnossa liikkumiseen. Retket lähiluontoon, urheilukentälle tai Helsingin keskustaan kehittävät erilaisia liikkumisen taitoja.

5.3. Tutkiminen

Kasvattajat luovat tutkimiselle innostavan ilmapiirin omilla asenteillaan ja toiminnallaan. Myönteinen ja kannustava varhaiskasvatusympäristö tukee lapsen tutkivaan ja havainnoivaan toimintaan. Ilomäen kasvattajat uskaltavat heittäytyä lasten kanssa yhteiseen ihmettelyyn ja ongelmanratkaisuun. Kaikenlaisille kysymyksille on tilaa, sillä yrityksen ja erehdyksen kautta syntyy oivalluksia.

Ympäröivää maailmaa voi tutkia eri aistien kautta, kyselemällä, keskustelemalla, kokeilemalla - yksin tai yhdessä.

5.4. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen

Taiteelliset kokemukset koostuvat musiikista, tanssista, kuvataiteista, käden taidoista, draamasta ja kirjallisuudesta. Kasvattajien tehtävänä on tarjota lapsille monipuolisia taiteellisia kokemuksia riippumatta omista henkilökohtaisista mieltymyksistä.

Taiteellisen ilmaisun tarkoituksena on tukea kokonaisvaltaista persoonallisuuden kehitystä, antaa kauneuden kokemuksia ja elämyksiä sekä luoda yhteys arjen ja taiteen välille. Tutustutamme lapset erilaisiin materiaaleihin ja työskentelytapoihin ja pidämme huolen, että kaikilla lapsilla on mahdollisuus saada työnsä valmiiksi siten, että lopputulos tyydyttää lasta itseään. Kasvattaja ohjaa lasta taiteen tekemisen teknisessä osaamisessa ja harjoittelussa.

Päiväkodissamme rohkaistaan lapsia monipuoliseen musiikilliseen ja tanssilliseen ilmaisuun. Laulamme päivittäin, soitamme erilaisilla soittimilla, kehosoittimilla (kuten kädet ja jalat) sekä kuuntelemme erilaista musiikkia. Tutustumme äänten ja hiljaisuuden maailmaan. Päiväkodin yhteisissä musiikkihetkissä jokainen pääsee osallistumaan, koska osa lauluista on kaikille tuttuja, yhteiseen laulupassiin valittuja lauluja. Päiväkodin lauletuimmat laulut on kerätty laulupassiin, joita jokainen ryhmä laulaa myös erilaisissa päivittäisissä toimintatilanteissaan. Musiikissa tärkeintä on ilo ja riemu, osallistua voi joko kuuntelemalla tai itse aktiivisesti musiikkia tuottamalla. Esiopetusikäisten lasten kanssa tutustutaan myös musiikin peruskäsitteisiin.

Käden taitoja (esimerkiksi piirtäminen, maalaaminen, askartelu, käsityöt, puutyöt) harjoitellaan myös lähes päivittäin. Uudessa Ilomäen päiväkodissa on meillä leikkipuiston kanssa yhteinen iso ateljeehuone. Käden taitoja toteutetaan ohjatusti sekä lapset piirtävät, muovailevat, pujottelevat jne. myös itsenäisesti. Kuvataiteisiin tutustutaan myös taidenäyttelyissä.

Lastenkirjallisuus on tärkeä osa päiväkotikulttuuria. Luemme lapsille paljon erilaisia kirjoja; kuvakirjoja ja pitempiä satuja. Kirjat ovat lasten saatavilla, jotta he voivat katsella (ja lukea) kirjoja myös itse. Draamaan ja teatteriin tutustutaan sekä itse tekemällä että teatterissa käymällä.

6. KIELELLINEN ORIENTAATIO

Äidinkieli jäsentää lapsen kokemusmaailmaa. Kielellä on merkittävä rooli lapsen persoonallisuuden, itsetunnon, ajattelun ja luovuuden kehittämisessä. Jokaisella on tarve ymmärtää ja tulla ymmärretyksi. Mikäli lapsella ei ole puhutun suomen kielen taitoja, hänen muita kommunikointirytyksiään tuetaan.

Arkipäivän toimet, kuten leikkiminen, laulaminen, lasten kanssa keskustelu, loruttelu, sadut, lastenkirjallisuuden lukeminen ja näytteleminen harjaannuttavat luontevasti lapsen äidinkielen hallintaa.

Ilomäen päiväkodin tavoitteena on kannustaa lasta luovaan ilmaisuun. Lapsi harjaantuu kertomaan omasta ajattelustaan ja tunteistaan sekä kuuntelemaan toisten ajatuksia ja eläytymään kuulemaansa. Yhteisissä keskusteluissa harjoitellaan odottamaan myös omaa vuoroa. Näin lapset saavat valmiuksia toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Luku- ja tarinahetkissä kielen rikastuttaminen ja sanavaraston kartuttaminen on keskeinen tavoite. Luettuun palataan ja siitä keskustellaan yhdessä.

Kieltä havainnoidaan eri aistikanavia käyttäen. Lorujen ja riimien avulla tutustutaan esim. omaan kehoon ja kehitetään muistia. Kielen rytmittämisen kyky on lukemaan oppimisessa

keskeinen taito. Päiväkodissa lapset voivat tutkia kirjoitettua tekstiä, katsella ja lukea kirjoja.

Päiväkotimme esikoululaisilla on käytössä Pikku metsän väki materiaali. Kielen- ja vuorovaikutustaitojen kehittämisessä Pikku metsän väen materiaalilla on tärkeä tehtävä. Kielellisen tietoisuuden kehittymiselle on tärkeää sanarytmin, alku- ja loppuäänteen sekä sanapituuden hahmottaminen. Auditiivista ja loogista ajattelua harjaannutetaan ja ajallisen järjestyksen hahmottamista kehitetään. Pikku metsän väen sadut rikastuttavat kieltä, vahvistavat lapsen itsetuntoa ja opettavat empaattista ajattelua.

7. SISÄLLÖLLISET ORIENTAATIOT JA ESIOPETUKSEN SISÄLTÖALUEET

Varhaiskasvatuksessa sisällölliset orientaatiot on muotoiltu koulun oppiaineita laajemmiksi. Tarkoituksena ei ole eri oppiaineiden sisältöjen opiskelu, vaan sellaisten valmiuksien ja välineiden hankinnan aloittaminen, joiden avulla lapsi vähitellen pystyy perehtymään, kokemaan ja ymmärtämään ympäröivän maailman monimuotoisia ja monivivahteisia ilmiöitä. Lapsen ollessa vuorovaikutuksessa ympäristön ja ihmisten kanssa, hän käsittelee ja jäsentää saamaansa tietoa olemassa olevien käsite- ja rakenteidensa avulla. Lapsen päivähoitopäivän toiminnot sisältävät erilaisia orientaatioita, jotka ovat pohjana hoito- ja kasvatushenkilöstölle lapsen päivän sisällön suunnittelussa. Toimivassa ja hyvässä päivähoitopäivässä orientaatiot elävät kaikissa perushoitotilanteissa. Orientaatiot toteutuvat suunniteltuina kokonaisuuksina lapsen ikä- ja kehitystason huomioonottaen.

7.1. Matemaattinen orientaatio

Matematiikka on tapa hahmottaa ja jäsentää ympäröivää maailmaa, oman kehon ja ympäristön kautta. Matemaattiset kokemukset ovat olennaisia lapsen ajattelun kehittymiselle. Lapsi omaksuu matemaattisia asioita koko ajan arkipäivän elämässä, jossa toiminnallisuus ja leikinomaisuus ovat tärkeitä.

Aikuisen tehtävä on tietoisesti viljellä arjen kasvatustyössä matemaattisia käsitteitä, ”puhua matematiikkaa”. Hänen tehtävänä on myös tarjota lapselle mahdollisuuksia omaehtoiseen tutkimiseen, sekä ryhmässä että yksilöllisesti. Lapsen kiinnostuksen kohteet otetaan yhteisen pohdinnan aiheeksi ja aikuinen auttaa lapsia löytämään erilaisia ongelmanratkaisutapoja.

Leikkiessään lapsi tutkii ympäristöään ja asioiden välisiä suhteita. **Luokittelemalla** hän etsii yhteisiä piirteitä esineille, asioille ja ilmiöille. Leluja voidaan luokitella esim. autot, palikat, nuket, legot.

Lapsi kehittää omia **mittareita**, joiden avulla hän **vertailee** asioiden ominaisuuksia esimerkiksi koon mukaan. Lapsi jakaa esineitä eri luokkiin **sarjoittamalla** ja monet pelit kehittävät sarjoittamisen taitoja.

Ajalliset käsitteet tulevat tutuiksi tarkastelemalla vuodenaikojen vaihtumista, kuukausia, viikonpäiviä ja päivärytmiä. Lapsiryhmissä on käytössä kalenteritaulut, jotka on suunniteltu nimenomaan ryhmän tarpeista lähtien. Pienempien lasten ryhmissä ja integroidussa erityisryhmässä aikaa hahmotetaan enemmän kuvien avulla, kun taas isompien lasten ryhmissä siirrytään enemmän symboleihin. Esiopetusvuonna myös kellonajat tulevat tutuiksi. Esimerkiksi minuutin kulumista voidaan arvailla yhdessä ja seurata sekuntiviisarin etenemistä kellotaululla.

Ajallisten käsitteiden lisäksi lapsi **hahmottaa** ympäröivää tilaa ja omaa kehoaan. Tilaa hahmotetaan suuntia ja etäisyyksiä tutkimalla. Retkillä, pihaleikeissä ja jumpassa matemaattisia käsitteitä harjoitellaan oman kehon kautta. Maja- ja rakenteluleikit houkuttelevat tutkimaan tilaa.

Esiopetusikäisillä korostuvat myös **lukukäsitteen** eri ilmentymät; konkreettinen lukumäärä (**), numeromerkki (3) ja kielellinen lukusana (kolme).

Numeroita opetellaan symboleina, harjoitellaan numeromerkkien oikeaa piirtämistä ja tutustutaan 10 - järjestelmään. Laskutoimitusten jännittävä maailma alkaa kiinnostaa esiopetusvuonna.

Esimerkki matemaattisen orientaation käytöstä arkkitehtuuriteemassa:

7.2. Luonnontieteellinen orientaatio

Lapsi oppii havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla. Ympäristö- ja luontokasvatuksessa syvennetään jo olemassa olevia tietoja ja etsitään yhdessä vastauksia lasta askarruttaviin kysymyksiin. Lapsia johdatetaan näkemään oman elinympäristönsä arvo ja kunnioittamaan sitä. Vastuu omasta ympäristöstä kasvaa toiminnan ja esimerkkien kautta. Lasten kanssa keskustellaan luonnossa liikkumisen periaatteista sekä luonnonsuojelusta. Pihaa pidetään yhteisvoimin siistinä ja talkoita järjestetään. Ryhmissä tutustutaan jätteiden lajitteluun ja kierrätyksen periaatteisiin.

Vuodenaikojen vaihtumista ja säätilaa havainnoidaan päivittäin. Lasten kanssa mietitään, minkälaiset ulkovaatteet mihinkin säähän sopivat ja mitä pihaleikkejä kulloinkin voi leikkiä. Esiopetusikäisten kanssa pohditaan elollisen ja elottoman luonnon eroja sekä tutustutaan muutamiin kasvi- ja eliölajeihin. Esiopetusvuonna voidaan tehdä myös pieniä luonnontieteellisiä kokeita ja tutkimuksia (luupit, sulaminen, jäätyminen, kelluminen).

Päiväkoti Ilomäessä toteutamme eheyttävää opetusta ja yhdistelemme luontevalla tavalla sekä ympäristö- ja luonnontietoa että matematiikkaa. Retkeillessämme tutustumme erilaisiin maastoihin (metsä, suo, puistot, kaupunkimaisema) ja vieraillemme museoissa, liikennekaupungissa, lasten kotipihoilla ym. paikoissa kunkin käsittelyssä olevan aiheen mukaisesti. Retkillä opetellaan turvallista liikkumista ympäröivässä luonnossa ja liikenteessä.

7.3. Historiallis- yhteiskunnallinen orientaatio

Historiallis- - yhteiskunnallisessa orientaatioissa rakennetaan lasten kanssa kuvaa menneisyydestä sekä nykyisyydestä niistä kertovien esineiden ja dokumenttien avulla. Huomioimme suomalaiseen perinteeseen kuuluvat juhlapäivät ja liputuspäivät. Lisäksi ajankohtaisiin tapahtumiin ja ilmiöihin (presidentinvaalit, olympialaiset) tutustutaan ottamalla huomioon lasten ikä- ja kehitystaso.

Lasten kanssa keskustellaan erilaisista perheistä ja lapsesta itsestään perheensä jäsenenä. Monissa ryhmissä on käytössä ”Viikon henkilö” käytäntö. Silloin lasta haastatellaan, hän saa tuoda kotoaan omia valokuviaan ja hän saa viikon ajan ”etuisuuksia”. Näitä voivat olla esimerkiksi pääseminen sisälle menevään jonoon ensimmäiseksi, nousemalle ensimmäisenä lepohuoneesta ja suorittamalla tärkeitä, aikuisen antamia pikkutehtäviä.

Lapsen henkilökohtaiseen historiaan tutustutaan myös kasvun kansion kautta. Jokainen lapsi tuo päiväkotiin kansion, johon laitetaan lapsen piirustuksia, valokuvia ja kertomuksia. Kansioon valitaan ikätasoa ja kehitystä kuvaavia töitä sekä kirjataan tapahtumia päiväkodin arjesta. Kasvun kansio kertoo lapsen kehitysvaiheista sekä lapselle itselleen että lapsen vanhemmille. Kansio toimii hyvänä dokumentoinnin välineenä, jonka avulla lapsi, vanhemmat ja päiväkodin aikuiset voivat seurata lapsen kehitystä. Päiväkodista lähtiessään lapsi saa kansion mukaansa ja voi sen avulla kertoa itsestään koulun opettajille.

7.4. Esteettinen orientaatio

Esteettinen orientaatio on laaja ja monitahoinen ja sen voi käsittää eri tavoin. Ilomäessä esteettisen kasvatuksen pääpaino on oppimisympäristön harmonian ja järjestyksen ylläpitämisessä. Järjestyksen ylläpito on aikuisen vastuulla, mutta lapsia ohjataan viemään tavarat omille paikoilleen ja siivoamaan omat jälkensä esimerkiksi askartelun jälkeen. Lapset huolehtivat omista naulakkopaikoistaan, ruokailupaikoistaan sekä myös ryhmän yhteisistä tiloista. Esteettisiä arvoja opitaan parhaiten jokapäiväisessä arjessa. Oppimisympäristön visuaalisen harmonian lisäksi Koulutanhuussa arvostetaan kaunista puhetapaa ja neuvotaan asialliseen äänenkäyttöön sosiaalisissa tilanteissa. Käden töissä lasta neuvotaan huolelliseen tekemiseen ja valmiit työt asetetaan esille, mielellään lapsen tasolle.

Luonnon estetiikkaa ihailaan retkillä ja pyritään keräämään lähiympäristön roskia roskakoriin. Retkillä tutustutaan vuodenaikojen vaihtelun aiheuttamiin muutoksiin luonnossa sekä erilaisiin rakennuksiin kaksivuotisen arkkitehtuuri-teeman puitteissa. Ympäristön esteettisyyttä korostetaan juhlapäivinä (esim. syntymäpäivä, uusivuosi, pääsiäinen, vappu, itsenäisyyspäivä, joulukuu). Silloin pukeudutaan juhlavasti, katetaan ruokapöytä kauniisti, askarrellaan koristeita sekä virittäydytään juhlatunnelmaan musiikin avulla.

Lapsille tarjotaan monipuolisia esteettisiä taide-elämyksiä arjessa, retkillä ja päiväkodissa vierailevien taiteen tekijöiden kautta.

7.5. Eettinen orientaatio

Lapsen sosiaaliset taidot sekä eettiset arvot kehittyvät vuorovaikutuksessa. Eettisellä kasvatuksella vahvistetaan lapsen kasvua ystävyyteen, yhteistyöhön ja erilaisuuden ymmärtämiseen. Siinä halutaan opettaa lasta erottamaan hyvä ja paha, oikea ja väärä sekä autetaan lasta ymmärtämään syy-seuraus yhteys ja hyvien tapojen merkitys. Lapsessa herätetään kiinnostus luontoa ja ympäristöä kohtaan, opettaen häntä arvostamaan elinympäristöään.

Kasvu ympäristö tulee olla hyväksyvä, innostava sekä iloiseen oppimiseen ohjaava. Lapsen kanssa etsitään yhdessä vastauksia häntä askarruttaviin elämää koskeviin kysymyksiin. Yhteistyö vanhempien kanssa sekä perheen arvojen kunnioittaminen ovat perustana eettiselle kasvulle. Varhaiskasvatussuunnitelman pohjana ovat henkilökunnan ja vanhempien yhdessä käymät arvokeskustelut.

7.6. Uskonnollis - katsomuksellinen orientaatio

Uskontokasvatuksen sisältönä ovat kodin arvoperustan ja vakaumuksen huomioiminen sekä kristilliseen perinteeseen tutustuminen. Päiväkodissamme vietetään evankelisluterilaiseen uskontoon kuuluvia juhlapyhiä, kuten joulua ja pääsiäistä. Teemme yhteistyötä Laajasalon kirkon kanssa Uskontokasvatukseen kuuluu myös hiljentyminen ja erilaisten uskontojen, vakaumusten ja tapojen kunnioittaminen.

8. LAPSEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Päiväkodissa tapahtuva hoito, kasvatustuki ja opetus suunnitellaan tiiviissä yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa. Jos lapsella ilmenee ongelmia käyttäytymisessä tai jollain kehityksen osa-alueella, niistä pyritään keskustelemaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Mikäli lapsen huoltaja on huolestunut lapsen kehityksestä tai käyttäytymisestä, hän voi saada tukea päiväkodin kasvatushenkilökunnalta. Tarvittaessa hän tai päiväkodin kasvattaja voivat välittömästi kääntyä alueen kiertävältä erityislastentarhanopettajan tai alan asiantuntijan puoleen.

Tuki voi olla esimerkiksi kasvatuksellisten keinojen mukauttamista lapsen tarpeisiin, toiminnan ja ympäristön muokkaamista, toiminnan eriyttämistä, lapsen itsetunnon vahvistamista, ja struktuurin selkiyttämistä. Mikäli lapsi tarvitsee kuntouttavaa varhaiskasvatusta, perhe ohjataan alan asiantuntijan luo, joka voi tutkia lasta ja antaa hänestä tarvittaessa lausunnon. Vanhempien kanssa keskustellaan asiantuntijalausunnon merkityksestä päiväkodin kuntoutuksessa. Päiväkodin kasvattaja kirjoittaa kuvauksen

lapsen päiväkotikäyttäytymisestä ja tämän kuvauksen vanhemmat voivat toimittaa lasta tutkivalla asiantuntijalle.

Tavoitteenamme on tukea lasta mahdollisimman pian ongelman toteamisen jälkeen. Välitön apu ja oikeat tukimuodot estävät sen, että vaikeudet eivät kasva suuremmiksi. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen kanssa toimiessa oikeat ja juuri hänelle suunnitellut kuntouttavat toimintamuodot ovat erittäin tärkeitä.

Jokaiselle erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevalle lapselle laaditaan kuntoutussuunnitelma, jota seurataan ja tarkistetaan yksi tai kaksi kertaa vuodessa. Kuntoutussuunnitelma laaditaan yhdessä kasvattajien, vanhempien ja lasta tutkivien asiantuntijoiden kanssa. Tiivis yhteistyö kodin, päiväkodin ja asiantuntijoiden kesken on ensiarvoisen tärkeää.

Ilomäessä erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevia lapsia voidaan tukea seuraavilla rakenteellisilla tukimuodoilla; ryhmän pienennys, kelto tai integroitu erityisryhmä. Päätös Rakenteellisesta tukimuodosta neuvotellaan päivähoitoalueen päällikön kanssa ja sitä järjestetään hänen suostumuksellaan. Päätös tästä tehdään vuodeksi kerrallaan.

Ryhmän pienennys tarkoittaa ryhmäkoon pienennystä siten, että erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen hoitoisuuskerrointa nostetaan vastaamaan lapsen tukemisen tarpeita. Käytännössä ryhmäkoko pienenee yhdellä tai kahdella lapsella.

Kelto, eli kiertävä erityislastentarhanopettaja käy Ilomäessä noin kerran kuukaudessa. Hän tukee päiväkodin henkilökuntaa sekä lasten vanhempia kasvatuksellisissa asioissa. Häneen voi olla yhteydessä myös päiväkotikäyntien lisäksi. Kelto on tärkeässä roolissa kun lapsen kehityksessä havaitaan häiriöitä tai hän ei kehity odotusten mukaan. Hän on suureksi tueksi, kun yhteistyötä päiväkodin ja muiden asiantuntijoiden kanssa aloitetaan. Häneltä saa myös paljon käytännön neuvoja lapsen arkea helpottamaan. Kelto on mukana lapsen kuntoutussuunnitelman laadinnassa ja seurannassa.

Ilomäessä toimii 12 lapsen integroitu erityisryhmä, Kotilot. Ryhmän lapsista viidellä on asiantuntijan lausunto erityisen tuen tarpeesta. Hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta vastaavat kaksi erityislastentarhanopettajaa, lastenhoitaja ja erityisavustaja. Ryhmän tavoitteena on tukea lasten yksilöllistä kehitystä ja kuntoutusta. Ryhmän henkilökunta tekee tiivistä yhteistyötä lasten vanhempien ja lasta tutkivien asiantuntijoiden kanssa. Jokaiselle erityistä tukea tarvitsevalle lapselle laaditaan henkilökohtainen kuntoutussuunnitelma.

Ryhmän lapsilla on useita erilaisia tuen tarpeita, mutta toiminnan painopiste on kommunikointitaitojen tukemisessa. Kommunikoinnin apuna käytämme ilmeitä, eleitä, tukiviittomia ja kuvia. Pedagogiset kuntoutusmenetelmät (Knill, koritehtävät, Kili, motologia, vuorovaikutusleikki) valitsemme vuosittain lasten tarpeiden mukaan. Ryhmän toiminta on

hyvin strukturoitua. Tarpeettomia yllättäviä tilanteita vältetään ja päiväjärjestystä sekä siirtymätilanteita havainnollistetaan kuvien avulla. Toimintaa ja leikki-tilanteita järjestetään mahdollisimman paljon pienissä ryhmissä. Lapsilla käy päiväkotipäivän aikana erilaisia terapeutteja, kuten puhe-, fysio- ja toimintaterapeutteja. Terapiatuokiot pyritään järjestämään siten, että ryhmän toiminta ei häiriinny, eikä lapsen päivä veny terapioiden takia liian pitkäksi.

Integroidun erityisryhmän toiminta pyritään pitämään muilta osin hyvin samankaltaisena muiden lapsiryhmien toiminnan kanssa.

9. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISET LAPSET

Maahanmuuttajataustaisten lasten suomen kielen tukeminen päiväkodeissa

Helsingin kaupungin S2 (suomi toisena kielenä) -suunnitelman mukaan maahanmuuttajataustaiselle lapselle tehdään päivähoitossa kaksikielisyyden suunnitelma.

Kaksikielisyyden suunnitelma kirjataan hoito- ja kasvatussuunnitelmaan sekä lapsen esiopetussuunnitelmaan. Tämä suunnitelma seuraa lapsen mukana seuraavaan päivähoitopaikkaan, mikäli lapsi muuttaa, sekä lapsen siirtyessä kouluun.

Kaksikielisyyden suunnitelma sisältää lapselle tehdyt kielelliset kartoitukset sekä kielellisen kehityksen seurantalomakkeen, joka kuvaa sekä hänen tiedollisia valmiuksiaan kielenkehityksen osalta että myös taidollisia ja sosiaalisia valmiuksiaan ryhmässä.

Lapsen kielitaidon dokumentoinnissa, seurannassa ja arvioinnissa käytämme Vuosaaressa kehitettyä ns. Kieliharava-työmallia. Kieliharava-työmalliin kuuluva kielikonsultaatio ("Kettu-kierros") toteutetaan syksyisin (loka-marraskuu) ja keväisin (huhti-toukokuu). Kieli-konsultaatiossa kelto, S2-lto ja lapsiryhmän työntekijät arvioivat lapsen suomen kielen edistymistä Kettu / Lumiukko-tehtäväsarjalla (Korpilahti – Eilomaa) ja ryhmätilanne-havaintojen perusteella. Konsultaatiossa sovitaan jatkotoimenpiteistä. Ryhmän työntekijä tekee kartoituksen oman ryhmänsä kaksi- / monikielisille lapsille, jotka ovat täyttäneet kolme vuotta ja olleet päiväkodissa yhden toimikauden.

Ryhmässä seurataan oppimisen edistymistä täyttämällä lapsikohtaista suomen kielen oppimisen seurantalomaketta (Työkalupakki). Kielitaitokartoitus tehdään vuosittain. Lapsen edistymisestä ja lomakkeeseen kirjatusta havainnoista keskustellaan vähintään kerran vuodessa vanhempien kanssa. Tarvittaessa keskusteluissa käytetään tulkkia.

Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön perustana ovat päivittäiset keskustelut, jolloin rohkaisemme myös heitä käyttämään suomen kieltä. Tarvittaessa hoito- ja kasvatussopimuskeskusteluihin kutsutaan tulkki. Vanhemmille annetaan esitteitä ja tiedotteita heidän omalla äidinkielellään, jos sellaisia on saatavilla. Vanhempia

kannustetaan ylläpitämään lapsen omaa äidinkieltä kertomalla lapsen kielen kehitystä tukevista keinoista ja siten luomalla pohjaa toimivalle kaksikielisyydelle.

Ilomäessä suomalaiseen kulttuuriin tutustuminen on tärkeä osa toimintaa. Lisäksi yritämme rikastuttaa päiväkodin arkea rohkaisemalla vanhempia ja lapsia kertomaan omasta kulttuuristaan.

Jokaisella päivähoitoalueella on suomi toisena kielenä vastuussa olevasta esimiehestä ja toimipisteiden edustajista koostuva päivähoidon maahanmuuttajatyön (S2) -verkosto, jonka kautta uusi tieto ja hyvät työkäytännöt välitetään alueelle. Verkoston yhteyshenkilönä toimii S2-lastentarhan-opettaja (S2-lto), jonka vastuuna ovat verkostotapaamisten järjestäminen, seurantalomakkeen ym. S2 opetusmateriaalin käyttöönoton ohjaaminen alueella ja päiväkotien S2-vastaavien tukeminen. Verkoston tehtävänä on uusien, sovittujen työtapojen esittely ja vakiinnuttaminen. Verkosto työstää arjessa esiin nousseita S2-opetukseen ja monikulttuurisuuteen liittyviä kysymyksiä.

Yksi Ilomäen päiväkodin kasvattajista toimii S2-vastaavana ja hänen tärkein tehtävänsä on huolehtia verkostosta saadun tiedon siirtymisestä omiin päiväkotiryhmiimme. Ryhmien työntekijät vastaavat opetuksen toteutumisesta, dokumentoinnista, seurannasta ja arvioinnista omassa ryhmässään.

10. YKSIKÖN VARHAISKASVATUKSEN SISÄLLÖLLINEN ARVIOINTI, KEHITTÄMINEN JA SEURANTA

Ilomäen henkilökunta arvioi toimintaansa säännöllisesti varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Varhaiskasvatuksen toimivuuden kannalta pidämme tärkeimpinä arviointi- ja kehittämisvälineinä kunkin ryhmän viikoittaisia tiimipalavereja. Tällöin ryhmän kasvattajat voivat tunnin ajan syventyä ryhmänsä toiminnan pohtimiseen. Ryhmän lastentarhanopettaja vastaa tiimipalaverin esityslistasta sekä palaverin etenemisestä. Jokainen tiimin jäsen osallistuu aktiivisesti mielipiteiden tasapuoliseen vaihtoon. Sovitut asiat kirjataan ylös. Arjessa palaverit ovat järjestyneet päiväkodin sisäisellä yhteistyöllä; olemme sopineet, ketkä ryhmät huolehtivat kenenkin lapsista. Kerran toimintakaudessa ryhmät pitävät suunnitteluillan.

Maanantaisin kokoontuu Talon tiimi, johon osallistuu jokaisesta ryhmästä yksi (ennalta puolen vuoden ajaksi sovittu) edustaja. Talon tiimissä sovitaan päiväkodin yhteisistä käytännöistä, suunnitellaan tapahtumia, käsitellään akuutteja asioita ja koko päivähoitoalueen yhteisiä informatiivisia asioita.

Varhaiskasvatuksen syvempää pohdintaa vaativia asioita käsittelemme pedagogisissa tiimeissä ja työilloissa, jotka kokoontuvat n.3-4 kertaa toimintavuoden aikana.

Kaksi kertaa toimintavuodessa pidettävät kehittämispäivät mahdollistavat koko henkilökunnan samanaikaisen osallistumisen yhteisten asioiden pohtimiseen. Kehittämispäivinä sovitaan työlle lyhyen ja pitkän tähtäimen tavoitteita. Kuluneen kauden toimintaa arvioidaan, seurataan ja kehitetään. Samalla sovitaan myös toiminnan sujumisen seuranta- ajankohdat. Henkilökunnan erityisosaamista päivitetään sekä kartoitetaan koulutustarpeet ja – mahdollisuudet. Kehittämispäivinä päiväkotiki on suljettu, joten hoitoa tarvitsevat lapset hoidetaan alueen muissa päiväkodeissa. Myös koulutukselliset kehittämispäivät ovat mahdollisia.

Keväisin jokaisen työntekijän kanssa käydään yksilölliset kehityskeskustelut, joissa mietitään jokaisen henkilökohtaisia tavoitteita sekä arvioidaan mennyttä kautta.

Aikuinen suorittaa arviointia lapsista, ryhmästä sekä omasta toiminnastaan. Aikuinen arvioi omaa toimintaansa lapsilta, vanhemmilta sekä työtovereilta saamansa palautteen perusteella. Oman ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen sekä koulutukseen osallistuminen on jokaisen työntekijän velvollisuus.

Varhaiskasvatussuunnitelmaa ja lapsen esiopetussuunnitelmaa (LEOPS) arvioidaan säännöllisesti vanhempien ja henkilökunnan välisissä keskusteluissa. Suunnitelmat muuntuvat ja niitä tarkistetaan vastaamaan kunkin aiheen ja ajan vaatimia tarpeita.

Lasta opetetaan arvioimaan itseään säännöllisissä keskusteluissa aikuisten kanssa. Arvioinnin tavoitteena on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen sekä seuraaminen. Itsearviointia voidaan arvioida esimerkiksi tarkastelemalla miten yhteinen retki meni tai olivatko eskarituokion tehtävät vaikeita. Esiopetusvuonna pyritään ohjaamaan lasta rehelliseen ja myönteiseen itsearviointiin. Omien taitojen kehittymisen huomaaminen luo hyvän pohjan oppimiselle.

Arvioinnilla tarkoitetaan henkilökunnan yhteistä näkemystä siitä, mitä laadulla tarkoitetaan omassa päiväkodissa ja omassa työssä. Yhteisen näkemyksen käytännön toteutumista seurataan henkilökunnan palaverissa ja nostetaan tarvittaessa asioita uudelleen käsittelyyn.

11. LOPPUSANAT

Ilomäen työntekijä on antanut omalla työllään panoksensa tähän varhaiskasvatussuunnitelmaan, ja nyt on kaikki saatu kirjoitettuun muotoon. Prosessi on ollut antoisa, mutta myös vaativa ja aikaa vievä. Varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen on ollut henkilökuntaa yhdistävä prosessi, jonka aikana olemme kuulleet ja kuunnelleet toistemme ajatuksia kasvatustyöstä. Suunnitelman puhtaaksikirjoittajille on annettu kerran viikossa aikaa ja tilaa, jolloin muut työntekijät ovat hoitaneet lapsia ja joustaneet tauoistaan.

Mielestämme etenkin arviointiosuuden pohtiminen oli työn kehittymisen kannalta tärkeää. Palautteen antaminen ja vastaanottaminen on vaikeaa, ja haluamme kehittyä siinä.

Ilomäen varhaiskasvatussuunnitelmaa käytetään perehdytettäessä uutta työntekijää uuteen työhönsä tai opiskelijoita ohjattaessa. Se on aktiivisessa käytössä myös syksyisin uutta toimintakautta suunniteltaessa sekä vanhempainilloissa.

Päivitämme tätä varhaiskasvatussuunnitelmaa vuosittain.

Helsingissä 02.02.2007 päiväkotiki Koulutanhuassa

ja

Helsingissä 25.2.2010 päiväkotiki Ilomäessä.